

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

САВЧУК ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

кандидат юридичних наук, доцент кафедри права
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний
інститут»

ORCID 0000-0003-3299-7936

УДК 349.6

DOI 10.37772/2518-1718-2021-4(36)-19

ВИТОКИ ДОСЛІДЖЕНЬ РОЗВИТКУ ПРАВОВІДНОСИН ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Наукове дослідження присвячено аналізу витоків розвитку правовідносин щодо використання і охорони довкілля в інноваційній сфері. Досліджено нормативно-правові акти, проаналізовано наукову спеціалізовану літературу відповідно до обраної теми наукової роботи. Наголошується на необхідності ршадливого ставлення до навколишнього природного середовища, потреби переходу на альтернативні джерела енергії – відновлювальні, ресурсозберігаючі, безвідходні (маловідходні).

Ключові слова: інноваційна сфера, інновації, екологічні інновації, довкілля.

Постановка проблеми. Трансформація суспільних відносин, а також стан навколишнього природного середовища зумовлюють необхідність дослідження витоків розвитку та становлення законодавства України у цій сфері. Швидкі темпи техногенного навантаження, вичерпність природних ресурсів, неможливість (або повільне) відновлення природних ресурсів – все є чинниками, які спонукають до швидких подальших кроків на шляху до інноваційності вирішення питань щодо використання та охорони довкілля. Все більшої популярності набувають альтернативні джерела енергії, так звані відновлювані енергоресурси, зважаючи на їх потенціал та еколого-економічні характеристики використання.

Об'єктом витоки розвитку правовідносин щодо використання і охорони довкілля в інноваційній сфері.

Предметом дослідження історичні аспекти врегулювання правовідносин щодо використання і охорони довкілля в інноваційній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Витоки наукових досліджень правовідносини щодо використання і охорони довкілля в неодноразово привертала увагу дослідників. Зокрема, у цій царині були публікації учених-правників: А. П. Гетьмана,

Г. В. Анісімовою, В. Л. Бредіхіної, М. В. Краснової, Ю. С. Шемшученка, Н. Р. Малишевої, Г. Н. Полянської, В. Г. Емельянова, В. В. Носік та інші.

Однак, дослідження, яке було б направлено на аналіз нормативного врегулювання правовідносин щодо використання і охорони довкілля в інноваційній сфері наразі не було, що й спонукало нас до обрання даної теми наукової праці.

Мета даного наукового дослідження полягає у визначенні та аналізі витоків законодавства та наукових доробок у окресленій царині.

Наукова новизна пошук і розробка у подальшому дієвого механізму врегулювання правовідносин використання та охорони довкілля в інноваційній сфері.

Виклад основного матеріалу. Історична наступність і повторюваність основних юридичних форм, як підкреслюється в літературі, дають можливість прогнозувати напрямок подальшого розвитку законодавства з урахуванням максимального використання цінного історичного досвіду, з одного боку, і уникнення застосування в майбутньому юридичних форм, які не виправдали себе, з другого [1].

На переконання А. П. Гетьмана, можна стверджувати, що вперше взаємозв'язок між охороною при-

роди і правом людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля найбільш рельєфно простежується в Постанові Верховної Ради СРСР «Про заходи щодо подальшого поліпшення охорони природи і раціонального використання природних ресурсів» від 20 вересня 1972 р. Як у ній зазначалося, охорона природи і раціональне використання природних ресурсів в умовах поступового розвитку промисловості, транспорту та сільського господарства, зростання різноманітних матеріальних і культурних потреб народу стають одним з найважливіших загальнодержавних завдань. Його вирішення нерозривно пов'язане з охороною здоров'я населення, забезпеченням людини необхідними умовами для плідної праці та відпочинку.

У резолютивній частині цієї постанови було записано: «Вважати одним з найважливіших державних завдань невпинну турботу про охорону природи і найкраще використання природних ресурсів, суворе додержання законодавства про охорону землі та її надр, лісів і вод, тваринний і рослинний світ, атмосферне повітря, маючи на увазі, що науково-технічний прогрес повинен поєднуватися з бережливим ставленням до природи та її ресурсів, сприяти створенню найбільш сприятливих умов для життя і здоров'я...». Отже, зазначена постанова вводить у національний законодавчий обіг термін «сприятливі умови для життя і здоров'я», безпосередньо пов'язуючи його з якістю і станом довкілля. Безумовно, використання такої термінології в національному законодавстві стало можливим завдяки прийняттю на Стокгольмській конференції ООН щодо навколишнього середовища Декларації про оточуюче людину середовище (1972 р.), де сформульований такий принцип: «Людина має основне право на свободу, рівність та сприятливі умови життя в навколишньому середовищі, якість якого дозволяє вести гідне та квітуче життя, і несе головну відповідальність за охорону і поліпшення довкілля на благо нинішніх та майбутніх поколінь» [2, с. 104].

На думку Ю. С. Шемшученка, сприятливе навколишнє середовище характеризується не тільки ознаками здорового (не забрудненого), а й ресурсоємного, екологічно стійкого, естетично багатого та різноманітного життєвого середовища людини. У такому комплексі всі елементи є важливими, оскільки з ними пов'язане оптимальне задоволення багатьох потреб людей і суспільного виробництва. Тому концепція права громадян на сприятливе навколишнє середовище уявляється більш ємною за змістом у порівнянні з концепцією права громадян на здорове навколишнє середовище [3, с. 80].

Треба поготитися з тезою Н. Р. Малишевої, яка наголошує, що в перспективі «Природоресурсний потенціал планети Земля буде вичерпаний, і дове-

деться шукати нові джерела енергії, питного водопостачання, їжі тощо. Це означає, що слід дивитися вперед, випереджаючи сьгодні проблеми. Нові, хоча і досить маловивчені на сьогодні, можливості відкриває перед нами космос і його ресурси, які умовно назвемо потенційними природними ресурсами, на відміну від реальних природних ресурсів, які вивчені людиною і складають сьогодні основу його життєдіяльності» [4, с. 132].

У свою чергу, Г. Н. Полянська та В. Г. Ємельянова, серед прав і свобод людини є право на охорону здоров'я, одним із засобів забезпечення якого визнано засоби з оздоровлення навколишнього середовища. З огляду на це стверджувалося, що «громадяни СРСР мають право на таке велике благо, як здорове навколишнє середовище». При цьому, як вважають автори наведеної точки зору, право на здорове навколишнє середовище не є безмежним. Громадяни змушені миритися з існуючими обмеженнями цього права, терпіти відоме захарашення навколишнього середовища внаслідок промислових скидів і викидів, якщо вони здійснюються в межах гранично допустимих концентрацій, підкорятися забороні перебувати в лісі в інтересах пожежної безпеки, якщо відповідну заборону встановлено в порядку, визначеному в законодавстві, тощо [5, с. 21].

Необхідно також наголосити, що одним з істотних досягнень міждержавного співробітництва останніх десятиліть є концепція сталого розвитку. Ця концепція з'явилася в контексті потреб вирішення глобальних екологічних проблем, подолання екологічної кризи, усвідомленого світовою спільнотою вже в середині 1960-х рр. Її доктринальна суть була виражена в доповіді Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку, створеної в 1984 р по ініціативи Генерального Секретаря ООН, а нормативна – в Декларації з навколишнього середовища і розвитку, прийнятої державами на Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 г.). Принцип 4 Декларації свідчить: для досягнення стійкого розвитку захист навколишнього середовища повинна складати невід'ємну частину процесу розвитку і не може розглядатися в відриві від нього. Якщо оцінювати «захист навколишнього середовища» як завдання, рішення якої стосується правової системи, то відповідно до рівня це рішення адресовано спеціалізованим галузям – міжнародного праву навколишнього середовища та Першому національному екологічному і природоресурсному праву (у багатьох державах – праву навколишнього середовища). При цьому «захист навколишнього середовища» утворює, можна сказати, винятковий предмет цих спеціалізованих в правовій системі галузей. В даному випадку під захистом навколишнього середовища ми можемо ро-

зуміти забезпечення раціонального природокористування і охорону природи (навколишнього середовища) від негативних хімічних, фізичних і біологічних впливів. Для забезпечення раціонального природокористування і охорони природи в актах міжнародного права і національного законодавства встановлюється система правових екологічних вимог [6, с. 16].

Інноваційна складова сталого розвитку через синергетичну взаємодію з економічною, екологічною і соціально складовими створює можливості для ефективної соціально-економічної діяльності та якісної зміни управлінських підходів і засобів втілення концепції сталого розвитку [7, с. 43].

На переконання В. В. Носіка, можна назвати інноваційні проекти, які були реалізовані у 1994-1995 роках у містах Харкові, Львові, Одесі, Чернігові з підготовки, організації і успішного проведення земельних аукціонів, які на той час розцінювались як абсолютно невідоме, нове інноваційно-правове явище у сфері земельного права, а згодом було реалізовано по всій Україні і сьогодні успішно проводяться уже на електронних платформах. Теж саме можна сказати про розробку у 1995 році невідомого проекту зонінгу у місті Чернігові, про інноваційні проекти з продажу земель несільськогосподарського призначення для здійснення підприємницької діяльності, чи розробкою Стратегічних планів економічного і соціального розвитку міст, регіонів і субрегіонів по всій Україні. Як інноваційні можна було б назвати проекти з реформування земель колективної власності на основі паювання землі і майна та створення приватних організаційно-правових форм господарювання на таких землях без виділення земельних ділянок в натурі (на місцевості) і передачі таких ділянок у приватну власність. Такі інноваційні проекти в земельному праві забезпечили значні доходи до місцевих бюджетів і соціальний розвиток населених пунктів. Характерною ознакою всіх названих проектів було те, що вони проводились за відсутності законів, на основі Указів Президента України або й без них, у яких безпосередньо не було передбачено право на проведення таких інноваційних проектів, проте законність рішень міських, селищних і сільських рад, органів державної влади базувалась на принципі верховенства права, який успішно захищався в судах. Викладене вище дозволяє стверджувати, що сучасне аграрне право і аграрне законодавство досягло свого максимального розвитку на традиційних методологічних підвалинах і, на жаль, вже не повністю задовольняє сучасні глобальні і національні виклики, які постали і постають перед суспільством, тому потребує нових правових ідей, концепцій, задумів, проектів, наукових пошуків аби ефективно і результативно вирішувати реальні жит-

теві проблеми кожного і всіх у забезпеченні права на життя і здоров'я, на достойне харчування, на безпечне довкілля, на захист людини від епідемій і хвороб [8, с. 51].

У праці О. Колотинської були визначені головні принципи правової охорони природи, до яких відносилися: охороні підлягають всі природні багатства, які використовуються у господарському обігу, а також ті, які не експлуатуються; природні ресурси підлягають кількісному та якісному обліку; планування у використанні природних ресурсів; інтенсивне охоплення природних ресурсів господарською експлуатацією за наявності контролю і раціонального їх використання та відтворення; відповідальність за порушення законів про раціональне використання природних ресурсів та їх охорону [9, с. 13].

Доповідь Директора-виконавця Ради керуючих ЮНЕП «Стан довкілля і внесок Програми Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища в рішення основних екологічних проблем», яка була підготована в рамках Глобального форуму з навколишнього середовища на рівні міністрів (21–25 лютого 2005 р., Найробі). Зокрема, наголошується, що з метою активізації мережевих структур у галузі управління інформацією і даними Міжурядова консультативна нарада закликала до зміцнення національного потенціалу країн, з тим щоб дозволити їм більш раціонально використовувати свої екологічні ресурси й ефективно брати участь у проведенні міжнародних оцінок стану навколишнього середовища [10].

Україна після ліквідації тоталітарно-соціалістичної системи та явної безперспективності прозахідної стратегії розвитку має унікальний шанс запропонувати людству новий шлях екологічного розвитку держави. Критеріями такого шляху повинні стати: а) орієнтація не на збільшення кількості предметів споживання і безперервне зростання матеріальних потреб, а на функціональність і якість товарів, здатних задовольнити практичні та творчі запити людини; б) перехід на ресурсозберігаючі та природно-відновлюючі технології; в) здійснення наукової розробки і користування загальнодержавних і регіональних господарсько-інформаційних та соціально-демографічних програм розвитку суспільства і природи; г) дослідження причин деградації навколишнього середовища і взаємозв'язку соціальних, економічних та екологічних чинників, які справляють вплив на цей процес; г) вдосконалення системи управління природними ресурсами в рамках адміністративної реформи, яка здійснюється в Україні [11].

Також, потужний імпульс для утвердження ідеї сталого розвитку дала представницька конференція ООН з проблем довкілля та розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992), яку ще називають – «саммітом Зем-

лі», «світовим саммітом», або «саммітом у Ріо». Найбільшим досягненням цієї конференції був сам процес визнання того факту, що проблеми навколишнього природного середовища і проблеми розвитку більше не можуть розглядатися окремо одна від одної. На конференції були продемонстровані усі аспекти глобальної та регіональної екології, незалежно від рівня економічного розвитку (глобального потепління клімату, посилення тиску зростаючої чисельності населення на природу, проблеми бідності тощо). Керівники 179 країн-членів ООН закликали уряди усіх країн світу і усіх жителів планети до запровадження принципів екологічно безпечного розвитку у сфері економічної, екологічної та соціальної політики. Важливе значення для вирішення зазначених проблем мають документи, які були прийняті на конференції: Декларація про навколишнє середовище і розвиток; «Порядок денний на XXI століття»; Заява про принципи управління, збереження і сталий розвиток лісів; Рамкова конвенція про проблеми зміни клімату; Конвенція про біологічне різноманіття. Варто виокремити «Порядок денний на XXI століття», який став програмою дій по переходу людства на засади сталого розвитку. Вперше на такому безпрецедентному рівні було заявлено про недопустимість розгляду навколишнього середовища

та соціально-економічного розвитку у відриві одне від одного – досягнення здорового довкілля та здорової економіки для всіх народів світу повинні розглядатися в єдності [12].

Висновки. На сьогоднішній день можна зробити висновок, що природокористування є нераціональним, призводить до виснаження (або зникнення) природних ресурсів, відбувається порушення екологічної рівноваги природних систем – як наслідок збільшення температури Землі, знищення екосистем, погіршення здоров'я людей. З великою прогресією спостерігається стрімке зростання кількості населення та промисловий розвиток сприяли збільшенню енергоспоживання і використання невідновлюваних енергоресурсів, масове споживання яких мало негативні наслідки для довкілля.

На відміну від країн з більш розвинутою економікою, Україна стоїть тільки на початку свого шляху ощадливого ставлення до довкілля, натомість продовжує функціонувати екстенсивний тип розвитку економіки. Природні ресурси використовуються недостатньо ефективно, і якщо не приймати рішучих дій уже зараз можемо мати незворотні наслідки. Відповіддю на це повинні стати альтернативні джерела енергії – відновлювальні, ресурсозберігаючі, безвідходні (маловідходні).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2015. 183 с.
2. Гетьман А. П. Доктрина екологічного права та законодавства України. Харків : Оберіг, 2019. 336 с.
3. Шемшученко Ю. С. Правовые проблемы экологии. Киев : Наукова думка, 1989. 231 с.
4. Малишева Н. Р. У природоресурсного права мають нарешті з'явитись крила. *Природноресурсне право в системі права України: історія, сьогодення, перспективи* : зб. матеріалів круглого столу (Харків, 30-31 жовтня 2015 р.). / за заг. ред. М. В. Шульги. Харків : Оберіг, 2015. С. 132–134.
5. Полянская Г. Н., Емельянова В. Г. Конституция Союза ССР и вопросы правовой охраны природы. *Проблемы совершенствования советского законодательства: труды ВНИИСЗ*. 1979. № 14. С. 15–27.
6. Бринчук М. М., Ма Синь. Концепция устойчивого развития как методологическая основа предупреждения экологического вреда. *Влияние межгосударственных интеграционных процессов на развитие аграрного, экологического, природоресурсного и энергетического права* : тез. докл. междунар. науч.-практ. конф. (г. Минск, 26–27 апреля 2018 г.) / редкол.: Т. И. Макарова (отв. ред.) и др.; Белорус. гос. ун-т; Минск : БГУ, 2018. С. 15–18.
7. Правове та законодавче забезпечення економічної безпеки України: монографія / за ред. А. П. Гетьмана, Є. М. Білоусова, І. В. Анісімової. Харків. Право, 2017. 336 с.
8. Носік В. В. До питання про інноваційне оновлення аграрного права України: проблеми теорії і практики. *Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку агросфери* : збірник матеріалів науково-практичної конференції (м. Харків, 20 лист. 2020 р.) / за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги, Т. В. Курман. Харків : Юрайт, 2020. 464 с.
9. Колотинская Е. Н. Правовая охрана природы в СССР : учеб. пособие / под ред. Н. Д. Казанцева. Москва, 1962. 62 с.
10. Состояние окружающей среды и вклад Программы Организации Объединенных Наций по окружающей среде в решение основных экологических проблем : доклад Директора-исполнителя Совета управляющих Программы Организации Объединенных Наций по окружающей среде : документ UNEP/GC.23/3/. Организация Объединенных Наций. URL: <http://www.unep.org/GC/GC23/documents/GC23-3-Russian.pdf>.

11. Гетьман А. П. Науково-методичні чинники екологічної політики України в сучасних умовах : збірник наукових статей. Формування суспільної політики: теоретичний, практичний та правовий аспекти. *Десяті харківські політологічні читання* : зб. матеріалів конференції. Харків, 2000. С. 77–78.
12. Балюк Г. Правове забезпечення екологічної складової сталого розвитку: проблеми законодавчого регулювання, створення екологічної столиці світу та удосконалення екологічної освіти в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Сер.: Юридичні науки. 2012. Вип. 92. С. 9–13.

REFERENCES

1. Kostenko, V.O. (2015) Ekonomiko-pravove zabezpechennia vykorystannia ta okhorony zemel. *Candidate's thesis*: 12.00.06. Kharkiv [in Ukrainian].
2. Hetman, A.P. (2019). Doktryna ekolohichnoho prava ta zakonodavstva Ukrainy. Kharkiv: Oberih [in Ukrainian].
3. Shemshuchenko, Yu.S. (1989). Pravovyye problemy ekologii. Kyiv: Naukova dumka [in Russian].
4. Malysheva, N.R. (2015). U pryrodoresurnoho prava maiut nareshti z'avytyts kryla. *Pryrodnoresursne pravo v systemi prava Ukrainy: istoriia, sohodennia, perspektyvy: zb. materialiv kruhloho stolu (Kharkiv, 30-31 zhovtnia 2015 r.) – Natural resource law in the system of law of Ukraine: history, present, prospects: Proceedings of round table materials*, M. V. Shulhy (Ed.). Kharkiv: Oberih, 132–134 [in Ukrainian].
5. Polyanskaya, G.N., Emelianova, V.G. (1979). Konstitutsiya Soyuza SSR i voprosy pravovoy okhrany prirody. *Problemy sovershenstvovaniya sovetskogo zakonodatelstva: trudy VNIISZ – Problems of improving Soviet legislation: Proceedings of VNIISZ, 14, 15–27* [in Russian].
6. Brinchuk, M.M., Ma Sin (2018). Kontsepsiya ustoychivogo rozvitiya kak metodologicheskaya osnova preduprezhdeniya ekologicheskogo vreda. *Vliyanie mezghosudarstvennykh integratsionnykh protsessov na razvitiye agrarnogo. ekologicheskogo. pryrodoresurnogo i energeticheskogo prava: tez. dokl. mezhdunar. nauch.-prakt. konf. (g. Minsk. 26–27 aprelya 2018 g.) – Effect of interstate integration processes on the development of agrarian, environmental, natural and energy law: Proceedings of the Scientific and Practical Conference*. T. I. Makarova et al (Ed.). Minsk: BGU, 15–18 [in Russian].
7. Pravove ta zakonodavche zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy. A. P. Hetman, Ye. M. Bilousov, I. V. Anisimov (Ed.) (2017). Kharkiv. Pravo [in Ukrainian].
8. Nosik, V.V. (2020). Do pytannia pro innovatsiine onovlennia ahrarnoho prava Ukrainy: problemy teorii i praktyky. *Aktualni pravovi problemy innovatsiinoho rozvytku ahrosfery: zbirnyk materialiv nauково-praktychnoi konferentsii (m. Kharkiv, 20 lyst. 2020 r.) – Actual Legal Problems of Innovation Development Agrosphere: Proceedings of the Scientific and Practical Conference*. A. P. Hetman, M. V. Shulha, T. V. Kurman (Ed.). Kharkiv: Yurait [in Ukrainian].
9. Kolotinskaya, E.N. (1962). Pravovaya okhrana prirody v SSSR. N. D. Kazantsev (Ed.). Moscow [in Russian].
10. Sostoyaniye okruzhayushchey srede i vklad Programmy Organizatsii Obyedinennykh Natsiy po okruzhayushchey srede v resheniye osnovnykh ekologicheskikh problem: доклад Direktora-ispolnitelya Soveta upravlyayushchikh Programmy Organizatsii Obyedinennykh Natsiy po okruzhayushchey srede: dokument UNEP/GC.23/3/. Organizatsiya Obyedinennykh Natsiy. URL: <http://www.unep.org/GC/GC23/documents/GC23-3-Russian.pdf> [in Russian].
11. Hetman, A.P. (2000). Naukovo-metodychni chynnyky ekolohichnoi polityky Ukrainy v suchasnykh umovakh : zbirnyk naukovykh statei. *Formuvannia suspilnoi polityky: teoretychnyi, praktychnyi ta pravovyi aspekty. Desiati kharkivski politolohichni chytannia: zb. materialiv konferentsii – Tenth Kharkiv Political Readings: Proceedings of the Conference*. Kharkiv, 77–78 [in Ukrainian].
12. Baliuk, H. (2012). Pravove zabezpechennia ekolohichnoi skladovoi staloho rozvytku: problemy zakonodavchoho rehuliuвання, stvorennia ekolohichnoi stolytsi svitu ta udoskonalennia ekolohichnoi osvity v Ukraini. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of the Kyiv National Taras Shevchenko University, Ser.: Yurydychni nauky, Issue 92, 9–13* [in Ukrainian].

САВЧУК ЕЛЕНА

кандидат юридических наук, доцент кафедры права Национального аэрокосмического университета им. М. Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт»

ИСТОКИ ИССЛЕДОВАНИЙ РАЗВИТИЯ ПРАВООТНОШЕНИЙ ПО ИСПОЛЬЗОВАНИЮ И ОХРАНЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ В ИННОВАЦИОННОЙ СФЕРЕ

Научное исследование посвящено анализу истоков развития правоотношений по использованию и охране окружающей среды в инновационной сфере. Исследованы нормативно-правовые акты, проанализирована научная специализированная литература в соответствии с выбранной темой научной работы. Отмечается необходимость бережного отношения к окружающей природной среде, потребности перехода на альтернативные источники энергии – возобновляемые, ресурсосберегающие, безотходные (малоотходные).

SAVCHUK OLENA

PhD in Law, Associate Professor at the Law Department of National Aerospace University
“Kharkiv Aviation Institute”

SOURCES OF RESEARCH IN THE DEVELOPMENT OF LEGAL RELATIONS REGARDING THE USE AND PROTECTION OF THE ENVIRONMENT IN THE INNOVATION FIELD

Problem setting. Transformation of social relations, as well as the state of the natural environment necessitate the study of the origins of development and the formation of Ukrainian legislation in this area. Rapid rates of man-made load, depletion of natural resources, impossibility (or slow) recovery of natural resources - all these are factors that encourage rapid further steps towards innovative solutions to the use and protection of the environment. Alternative energy sources, the so-called renewable energy sources, are becoming increasingly popular due to their potential and environmental and economic characteristics of use.

The object of the origins of the development of legal relations on the use and protection of the environment in the field of innovation.

The subject of the study is the historical aspects of the regulation of legal relations on the use and protection of the environment in the field of innovation.

Analysis of recent researches and publications. The origins of scientific research on the relationship between the use and protection of the environment have repeatedly attracted the attention of researchers. In particular, in this area there were publications of legal scholars: A.P. Hetman, H.V. Anisimova, V.L. Bredikhina, M.V. Krasnova, Y.S. Shemshuchenko, N.R. Malysheva, G.N. Polyanskaya, V.G. Emelyanova, V.V. Nosik and others.

However, the study that would be aimed at analyzing the normative regulation of legal relations on the use and protection of the environment in the field of innovation has not yet been, which prompted us to choose this topic of research.

The target of this research is to identify and analyze the origins of legislation and scientific achievements in this area.

Scientific novelty is the search for and further development of an effective mechanism for regulating the legal relationship between the use and protection of the environment in the field of innovation.

Article's main body. The historical continuity and recurrence of the main legal forms, as emphasized in the literature, make it possible to predict the direction of further development of legislation taking into account the maximum use of valuable historical experience, on the one hand, and avoid future use of legal forms that have failed.

Conclusions. Today we can conclude that nature management is irrational, leads to depletion (or disappearance) of natural resources, there is a violation of the ecological balance of natural systems – as a result of rising Earth temperature, destruction of ecosystems, deteriorating human health. Rapid population growth has been observed with great progress, and industrial development has contributed to the increase in energy consumption and the use of non-renewable energy resources, the mass consumption of which has had negative consequences for the environment.

Unlike countries with more developed economies, Ukraine is only at the beginning of its path of saving the environment, but instead continues to operate an extensive type of economic development. Natural resources are not used efficiently enough, and if we do not take decisive action, we can already have irreversible consequences. The answer to this should be alternative energy sources – renewable, resource-saving, waste-free (low-waste).

Key words: innovation sphere, innovations, ecological innovations, environment.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Савчук О. О. Витоки досліджень розвитку правовідносин щодо використання і охорони довкілля в інноваційній сфері. *Право та інновації*. 2021. № 4 (36). С. 129–134.